

KIRJAINPALIKAT

Vokaalit – punaiset

Konsonantit – siniset ja vihreät

Parilliset luvut – punaiset

Parittomat luvut – siniset

Mukana perusteellinen peliohje

Ohjeessa on vain muutama esimerkki siitä, mitä voi yhdessä lapsen kanssa tehdä. Ole luova ja tee oppimisesta hauskaa!

KIRJAIMIA me näemme ja kirjoitamme.

ÄÄNTEITÄ me kuulemme ja äännämme.

Kirjaimia ei ole paljon eikä niiden oppiminen vie paljon aikaa.

Kun aloitat oikealla tavalla, lapsi oppii kirjaimet ja numerot leikin ohessa.

Selvyyden vuoksi käytetään tässä ohjeessa symboleita

* helppo

** vaikeampi

*** aika vaikea

Palikkapussi sisältää seuraavat määrät kirjaimia, numeroita, matemaattisia merkkejä ja kuvia:

16 PALIKKAA

	16		16		16
A	6	C	1	K	3
E	5	F	1	P	2
I	3	H	2	T	3
O	5	J	3	G	1
U	3	L	3	B	1
Ä	2	M	3	D	1
Ö	2	N	2	<	1
Y	3	Q	1	x	1
Ä	1	R	4	-	1
		S	3	+	1
		V	2	=	1
		W	1		
		X	1		
		Z	1		

30 PALIKKAA

	30		30		30
A	10	C	2	K	5
E	10	F	2	P	5
I	7	H	4	T	5
O	10	J	6	G	1
U	5	L	4	B	2
Ä	3	M	6	D	2
Ö	4	N	7	<	1
Y	6	Q	1	x	1
Ä	2	R	8	-	1
		S	5	+	1
		V	5	=	1
		W	1	/	1
		X	2	≠	1
		Z	2		

Lapsen lukutaidossa olennaisinta on kertomuksellisen rakenteen ymmärtäminen. Lukutaidon tekninen puoli on vain pieni osa lukutaitoa ja siinä on kaksi puolta. Lukemiseen tarvitaan kirjaimien tuntemista, mutta sanojen muodostamiseen niistä tarvitaan myös ymmärrystä siitä, missä järjestyksessä sanan äänteet kuuluvat.

Pitää siis tuntea sanan äänteellinen koostumus. Miten sitten aikuinen voi tietää, kykeneekö lapsi jo erottamaan äännteitä oikeassa järjestyksessä? Voi pelata peliä, jossa sana puretaan äännteiksi. Siihen voi käyttää kuvapalikoita tai itse keksittyjä sanoja. Jotta lapsi ymmärtäisi pelin idean, aikuisen on hyvä näyttää mallia purkamalla sana äännteiksi.

AIKUINEN: Pelataan näin: sinä katsot kuvaa, sanot sanan ja hajotat sen äännteiksi. Minä sanon nyt sanan. Sanon OMENA. Sano sinä myös se sana!

LAPSI (toistaa): OMENA

AIKUINEN: nyt palastelen sanan äännteiksi – OMENA: O-M-E-N-A. Palastele sinäkin se sana!

LAPSI: O-M-E-N-A

AIKUINEN: Hyvä!

Aluksi lapsi erottaa äännteitä vain lyhyissä sanoissa. Jotkut lapset tekevät sen myös oikeassa järjestyksessä (ai, oi, yö, pää, isä jne.). Osa lapsista "kuulee" äännteitä sanassa mutta ei sano niitä oikeassa järjestyksessä. Heidän pitäisi uuden äännteen etsimiseksi kuunnella sana uudestaan tai sanoa se itse. Aikuisen rohkaisu on tärkeää, ei kritisointi eikä kiirehtiminen.

Alussa on hyvä pelata suullisesti, myöhemmin voi käyttää kirjainpalikoita riippuen siitä, miten lapsi kuulee äännteitä ja osaa niitä järjestää. Esim. jos sanassa LUMI hän osaa laittaa paikalleen kirjaimet L I, täytyy vielä toistaa U:ta ja M:ää.

KIRJAINPALIKOIDEN AVULLA VOI:

* opettaa kirjaimia ääntäen kuten sanoja lukiessa, ei niiden nimillä – äs, äm, koo, pee jne. Tämä on tärkeää!

* ryhmitellä kirjaimia (esim. etsi kaikki E-kirjaimet, etsi kaikki vihreät kirjaimet jne.)

** jakaa äännteet vokaaleiksi ja konsonanteiksi (on tärkeää, että lapsi tunnistaa sanoja koottaessa äänneyhtymät esim. sanoissa kaula, korva, sormi jne; myös sanoja koottaessa pitäisi hänen huomata kuinka pitkä äänne on: sali, saalis, puro, puuro, purra jne.)

*** erottaa kirjainten joukosta konsonantit (esim. kirjainpalikoista M, P ja R hänen pitäisi löytää konsonantti P)

- *** muodostaa kirjaimista sanoja (alusssa sanojen pitäisi olla lyhyitä esim. ai, oi, yö, maa, pää, isä, äiti jne.)
- *** muodostaa sanoista lauseita (esim. järjestää lumi ja sade sekä muodostaa lause: "Ulkona sataa ..." tai "kesällä sataa ... mutta talvella sataa ...")
- *** oppia aakkosjärjestystä (tässä lapsi käyttää kirjaimien nimiä: aa, bee, see jne)

NUMEROPALIKAT

NUMERO on symboli, jolla ilmaistaan lukua (0, 1, 2, 3, 4, ...). Numeropalikoiden avulla lapsi:

- * oppii lukujen 0-9 nimiä ja järjestystä (Mikä luku se on? Mikä tulee 7:n jälkeen? Mitkä luvut ovat 2 ja 5 välissä?)
- * mittaamisen/laskemisen avulla sanomaan "kuinka monta?" ja näyttämään vastaavaa numeropalikkaa
- ** oppii sanomaan numeropalikan naapurilukuja
- ** oppii tuntemaan parillisia (punaiset) ja parittomia (siniset) lukuja
- *** oppii laskutoimituksia
- *** oppii tekemään matemaattisia kertomuksia (isä pani pöydälle 2 vihannesta, äiti lisäsi 2, nyt pöydällä on 4 vihannesta)

KUVAPALIKOILLA LAPSI SAA HARJOITELLA:

- * laskemista (kuinka monta hedelmää, kuinka monta tikun mittaa?)
- ** luokittelua (löydä kaikki ..., eläimet, syötävät asiat jne.)
- ** muistia (rivissä ovat omena, päärynä ja luumu. Lapsi katsoo niitä ja yrittää muistaa. Aikuinen piilottaa palikat ja lapsen pitää sanoa, mitkä ne olivat.
- *** kuvissa olevien sanojen ääntämistä ja kirjoittamista
- *** lauseiden muodostamista (kysymys: Mitä tekee? Kuva AURINKO - aurinko paistaa, lämmittää jne.)
- *** geometrisia kuvioita (Geometrinen kuvioitten joukosta voi ottaa esim. kolmiota kuvailevan palikan. Lapsi laskee, kuinka monta kulmaa on kolmiossa. Lapsi laskee kolme kulmaa ja etsii vastaavan numeropalikan.)
- *** luokittelua (Mikä yhteinen ominaisuus? Omena, päärynä, kirsikka ovat... hedelmiä)

KAIKKIEN PALIKOIDEN AVULLA LAPSI VOI OPPIA:

- muodostamaan annetun numeropalikan mukaan asioiden ryhmiä (esim: aikuinen asettaa pöydälle palikan numerolla 3, lapsi asettaa pöydälle 3 palikkaa tai 3 hedelmäpalikkaa jne).
- vertailemaan joukkoja. Missä joukossa on enemmän/vähemmän (esim. onko M-kirjaimista rakennettu torni korkeampi kuin A-kirjaimien torni? jne.).
- vertailemaan kahta asioiden joukkoa parien muodostamisen kautta (esim. löydä P-palikalke pari kuvapalikoista P:llä alkavista kuvista (päärynä jne.). Nyt muodosta parit P-palikoista (yksi joukko) ja P:llä alkavien kuvien palikoista (toinen joukko). Montako P-palikkaa ja montako P:llä alkavien sanojen palikkaa on?
- täydentämään ryhmää (mitä pitäisi tehdä, että hedelmiä olisi kolme?).
- vertailemaan ryhmiä asioiden siirtämisen jälkeen. (Esim. lapsi sanoo, että hedelmiä on yhtä paljon kuin vihanneksia. Aikuinen siirtää toisesta rivistä pari palikkaa toiseen niin, että toinen rivi pitenee. Palikoiden määrä jää samaksi. Aikuinen kysyy, millaisia palikoita on enemmän. Oikea vastaus on, että hedelmiä ja vihanneksia on yhtä paljon.)

Isoisän
PUULELUT

www.isoisanpuulelut.fi